

Nässjö skogskyrkogård

Antikvarisk medverkan i samband med ändring av minneslunden
Nässjö stad i Nässjö kommun, Jönköpings län, Växjö stift

Nässjö skogskyrkgård

Antikvarisk medverkan i samband med ändring av
minneslunden,
Nässjö stad i Nässjö kommun, Jönköpings län, Växjö stift

Jönköpings läns museums dnr: 278/2015
Länsstyrelsens dnr: 433-6239-2015

Rapport och foto: Britt-Marie Börjesgård
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Distribution: Digital pdf

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

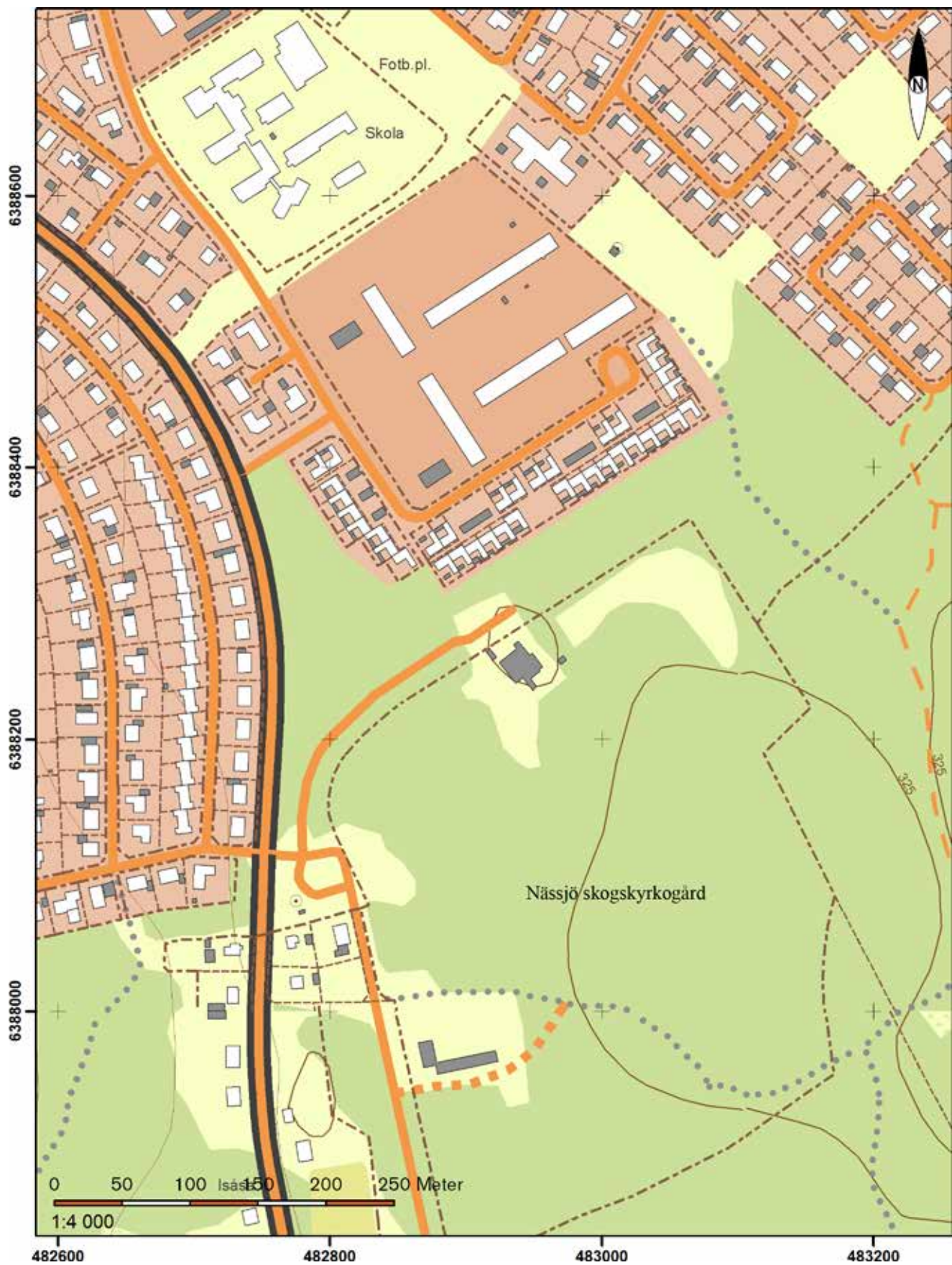
© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2021

Innehåll

Inledning.....	5
Syfte.....	5
Historik.....	5
Beskrivning inför åtgärder.....	6
Vidtagna åtgärder.....	7
Vattentrappa.....	7
Övriga åtgärder.....	7
Sammanfattning.....	7
Utvärdering.....	8
Antikvariska kommentarer.....	8
Administrativa uppgifter.....	9
Referenser.....	9
Arkiv.....	9
Tryckta källor och litteratur.....	9

Bilagor

Bilaga 1. Fotobilaga.....	11–14
Bilaga 2. Ritningar.....	15–16

Utdrag ur digitala fastighetskartan.

Inledning

Länsstyrelsen lämnade i beslut daterat 2015-05-29 tillstånd till ändring av minneslunden på skogskyrkogården i Nässjö, dnr 433-6239-15. Tillståndet omfattade anläggningsarbeten i enlighet med handlingar upprättade av pastoratet genom Kenneth Claesson och Plan & Fasad AB, Mats Tellgren. Arbetena genomfördes successivt under några års tid sedan beslutet 2015.

Nässjö pastorat utsåg länsmuseum och Britt-Marie Börjesgård som antikvarisk medverkande som även har sammanställt rapporten.

Syfte

Syftet med åtgärden var att ordna blommor på ett värdigt sätt vid minneslunden. Den antikvariska medverkan avsåg att dokumentera genomförda åtgärder.

Historik

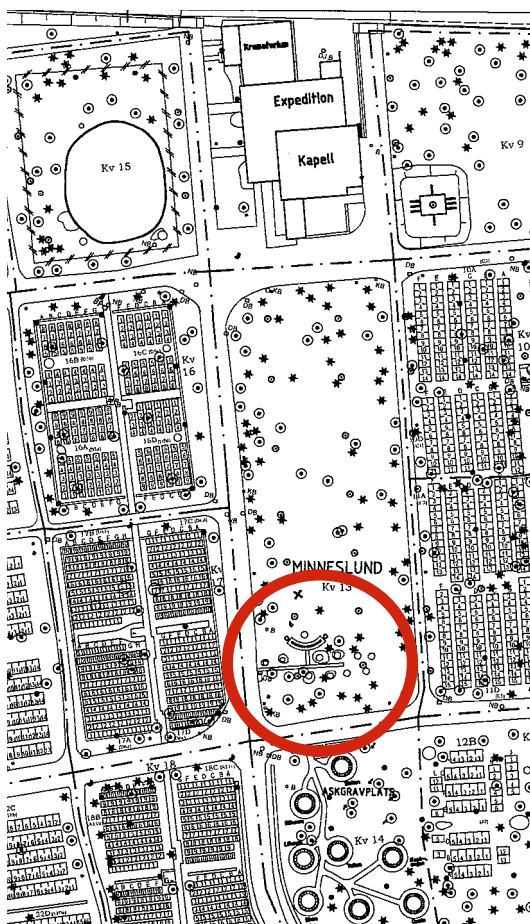
Skogskyrkogården i Nässjö anlades 1947 efter ritning av stadsarkitekt Wilhelm Ahlsén. Planerna inrymde från början även ett kapell, församlingen var dock i detta skede inte överens om byggnaden skulle innehålla ett krematorium eller inte. Men en plats iordningställdes för en eventuell framtida byggnad. Kapellkrematoriet som sedan kom att uppföras invigdes 1962. Byggnaden ritades av professor Sven Ivar Lind, efter en inbjuden arkitekttävling.

I samband med krematoriets tillkomst anlades gravplatser för askor i form av urngravfält och en minneslund. Dessa har senare successivt kompletterats med flera askgravlundar.

Kyrkogården är sedan 1996 tillsammans med kapellet och klockstapeln skyddad enligt särskilt beslut enligt KML kap 4, utifrån sina höga arkitektoniska kvaliteter.

Minneslunden före åtgärd. Foto från 2013.

Utsnitt ur gravkartan med det berörda området utmärkt.

Ovan till höger: Minneslundens ursprungliga utformning med en stensatt yta för blomsmyckning.

Beskrivning inför åtgärder

Minneslunden ligger i ett rektangulärt kvarter sydost om kapellet och delar gravkvarteren i en del i söder och en del i norr. Ytan närmast kapellet är relativt tätbevuxen och utgör en grön fond.

Minneslunden markeras med ett enkelt träkors och en senare kompletterande staty. Allmänhetens tillgänglighet till ytan utgjordes av en enkel stig i den östra delen av kvarteret. Gångvägen var utformad med glesst lagd gatsten i ett schackmönster. En segmentbågeformad bädd satt med gatsten utgjorde en enkel avgränsning mot minneslundens gravyta och var samtidigt den avsedda platsen för att sätta blommor. I anslutning till gången låg stora mossbevuxna naturstenar utplacerade.

Pastoratet upplevde att det var problem med hanteringen av blommor vid minneslunden som den var gestaltad. Trots föreskrifter var det många besökare som beträdde minneslunden och placerade blommor och gravljus på därför icke avsedda ytor. Vidare var tillgängligheten otillfredsställande då gångstigen av gatsten genom lunden var svår att ta sig fram på med rullstol respektive rullator.

Blommor sattes på ytor som inte var avsedda att beträdas.

Vidtagna åtgärder

Vattentrappa

En upphöjd vattentrappa murades upp som avgränsning mot minneslundens gräsyta. Vattentrappan är svagt vågformad och murad av grå storgatsten på en sula av betong. I dess norra del är den som högst cirka 85 cm hög och den trappas ner till cirka 40 cm höjd. Vattentrappan är sektionerad och svagt sluttande. Vattnet leds in i den högre delen och cirkulerar sedan via en pumpgrop vid trappans fot. System består av en dold egengjord "trekammerbrunn" som filtrerar samt tar bort vatten om det blir mycket regn och fyller på om det dunstar. Härifrån pumpas vatten åter till utgångsläget.

Storgatstenen i trappan är murad med B bruk. Rännan har en infodring som ser ut som betong men är vattentät. I rännan är ett flertal galler placerade för utsättning av snittblommor. Förvaltningen tillsätter halmextrakt för att motverka algblooming.

Övriga åtgärder

Gångstigen lades om och hårdgjordes med packat stenmjöl och kantades med gräskantstål. I anslutning till stigen har också flera sittytor anordnats med utsatta bänkar. Några av de stora mossbevuxna naturstenar som fanns i anslutning till minneslundan har delvis fått en ny placering inom området. Vidare har flera ljusbord med plats för gravljus satts upp.

Kyrkogårdsförvaltningen har i huvudsak utfört samtliga arbeten i egen regi.

Sammanfattning

De aktuella arbetena har innefattat:

- uppförande av en i gråsten murad vattenränna
- anläggande av en hårdgjord gång med anslutande sittplatser
- viss omlokalisering av stora stenar
- justering av växtmaterial och plantering i anslutning till gången.

Vattenrännan med dess sektionering.

Pågående arbeten med nya gångytor, vattenrännan är under uppförande och kantstål är satt mot den blivande gräskanten.

Utvärdering

Länsmuseet har deltagit i samråd inför ansökan och under genomförandet genom antikvarie Britt-Marie Börjesgård. Anläggningen är ritad av Mats Tellgren. I samband med ett besök på Skogskyrkogården den 11 juni 2020 besiktigades utförda arbeten. Kenneth Claesson från pastoratet och antikvarie Britt-Marie Börjesgård deltog i besiktningen. Pastoratet hade utsett Jönköpings läns museum, Britt-Marie Börjesgård till antikvarisk medverkande.

Vissa smärre justeringar hade gjorts i förhållande till den skiss som utgjorde underlag för ansökan. Brunnen i linje med vatten-trappan är större än skisserat och för att den inte ska vara alltför iögonfallande har kompletterande planteringar gjorts i anslutning. Länsmuseet konstaterade att avvikelsen i förhållande till ritningen inte påverkade kyrkogårdens kulturhistoriska värde menligt och att form och gestaltning i stort följde förslagets grundtanke. Utförda åtgärder var enlighet med länsstyrelsens beslut och godkändes därför.

Antikvariska kommentarer

Arbetena innebar att den ursprungliga gestaltningen delvis förändrades i flera väsentliga delar. De praktiska problemen var dock flera vilket gjorde att ändringarna kunde ses som motiverade. Planteringsbädden hade gått att utöka, men det hade varit svårt att tillgänglighetsanpassa gången och samtidigt bevara dess gestaltning. Med en förändrad gångväg hade även utformningen av blomsterbäddarna delvis fallit då de var del av samma grundform.

Åtgärden har också förbättrat tillgängligheten att lämna blommor, det rinnande vattnet gör också att blommorna håller sig fräscha längre. Då vatten-trappan är placerad i kanten av minneslundens gräsyta utgör den även ett naturligt hinder att beträda de delar av minneslundens som inte är avsedda att gå på.

Diskussionerna under genomförandet har bland annat gällt vad man skulle plantera för att bevara skogskaraktären och en viss avskildhet.

De stora stenarna fick delvis nya lägen, men bevarades inom området.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 433-6239-2015
Jönköpings läns museums dnr: 278/2015
Byggherre: Nässjö pastorat
Projektledare: Kenneth Claesson
Arkitekt: Plan & Fasad AB, Mats Tellgren
Antikvarisk medverkan: Britt-Marie Börjesgård
Rapportansvarig: Britt-Marie Börjesgård
Rapportgranskning: Anders Franzén
Län: Jönköpings län
Kommun: Nässjö kommun
Socken: Nässjö stad
Fastighetsbeteckning: Skogskyrkogården 1:1

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Arkiv

Jönköpings läns museum (JLM)

Handlingar rörande Nässjö skogskyrkogård.

Tryckta källor och litteratur

Lindgren, Anette. 2008. *Kulturbistorisk karakterisering och bedömning Skogskyrkogården i Nässjö*. Jönköpings läns museum, byggnadsvårdsrapport 2008:24.

Bilaga 1. Fotobilaga

Fotografier tagna vid slutbesiktning den 11 juni 2020 samt vid delbesiktningar 2016, 2017 och 2018.

Den färdiga trappan.

Den nedre delen av trappan med avrinning och brunnen.

Entrén in till minneslunden från sydväst. Placeringen av serviceplatsen diskuterades då den i nuläget är det dominerande blickfånget.

Minneslunden från gångvägen i sydväst.

Detalj av avrinningen från delbesiktning 2016.

Pumpbrunnen i anslutning till trappan, från delbesiktning 2016.

Rännan med blomgaller, från delbesiktning 2016.

Anlagda sitttytor, från delbesiktning 2017.

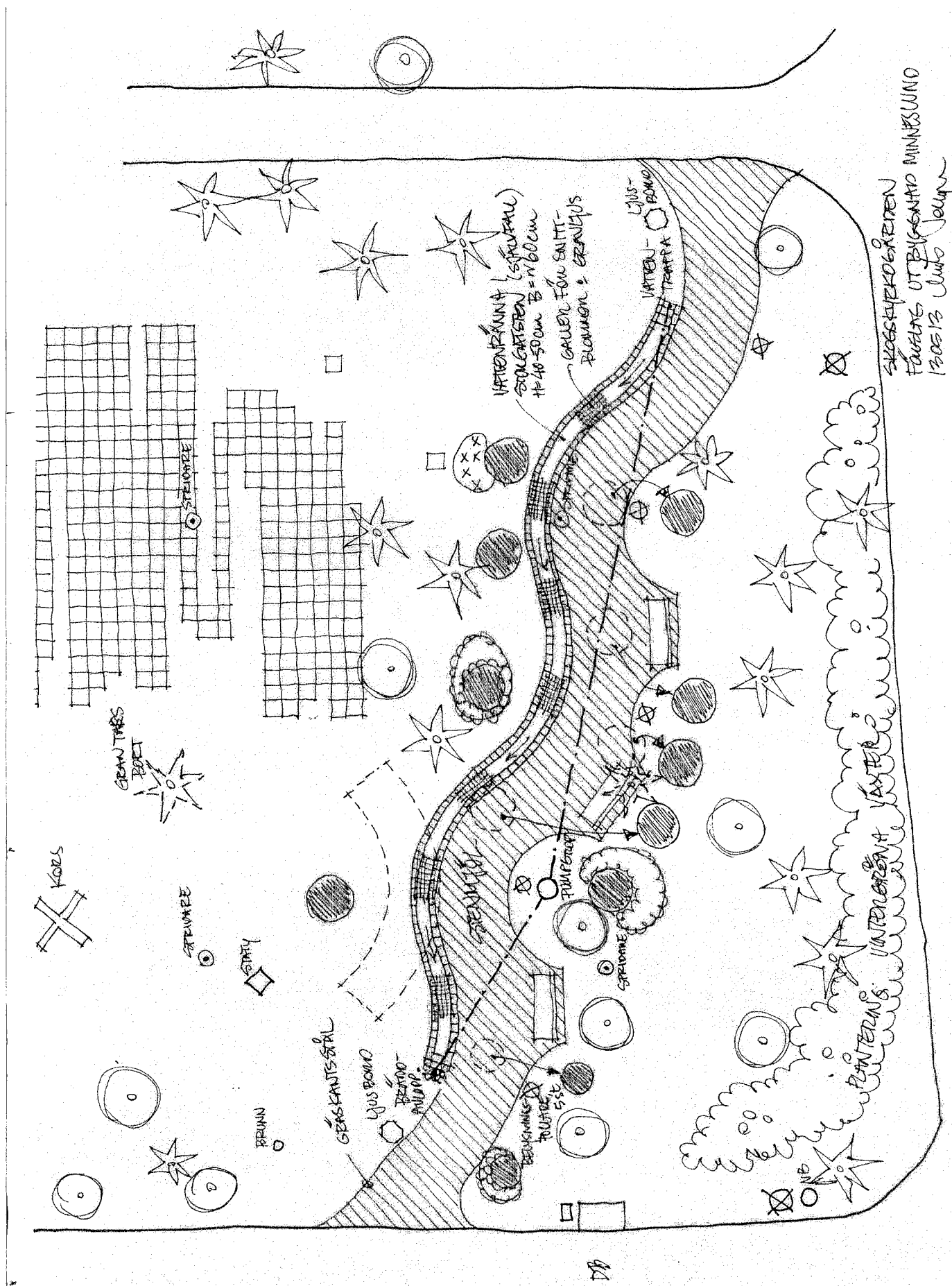

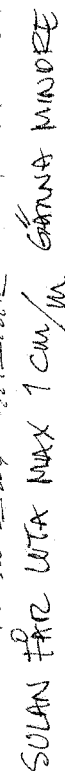
Viss plantering utförd, från delbesiktning 2017.

Entrén i nordost. Olika typer av buskar har planterats på försök vid entrén för att skapa ett lummigare intryck. Foto från delbesiktning 2018.

Bilaga 2. Ritningar

FÖRSLAG TILL UTFORMNING AV
VÄNTETÄNNA TILL MINNESUNDEN
STÖGSTRÖKOGÅRDEN NÄSSJÖ

30516, County College

Under 2016 inleddes en omgestaltning av minneslunden på Nässjö skogskyrkogård. En upphöjd vattenbädd för blommor uppfördes och gångarna tillgänglighetsanpassades.

Under de följande åren gjordes kompletterande planteringar och detaljutformningen justerades.

